

Europos Pulsas

Jungiant bendruomenes, stiprinant Europą

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Nr. 35

2025 m. birželis

EUROPOS DARBUOTOJŲ BALSAS STIPRĖJA: PASIEKTAS SUSITARIMAS DĖL NAUJOS DARBO TARYBŲ DIREKTYVOS

Bruselis. Gegužės pabaigoje Europos Sąjungos institucijos pasiekė svarbų politinį susitarimą dėl naujos Europos darbo tarybų (EWC) direktyvos, kuri, kaip pabrėžia Europos Komisija, yra reikšmingas žingsnis stiprinant socialinį dialogą tarp darbdavių ir darbuotojų Europos darbo rinkoje.

Ši direktyva yra atsakas į šiuolaikinės ekonomikos iššūkius – globalizaciją, skaitmenizaciją, įmonių pertvarkymus bei spartėjančią žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos bangą, kuri paliečia milijonus dirbančiųjų. Tikimasi, kad atnaujintos taisyklės padės užtikrinti, jog darbuotojai nebūtų tiesiog informacijos gavėjai, bet realūs sprendimų dalyviai.

Kas yra Europos darbo tarybos?

Europos darbo tarybos – tai darbuotojų atstovų organai, kuriuos privalo steigti tarptautinės įmonės, veikiančios ne mažiau kaip dviejose ES ar EEE šalyse ir turinčios daugiau nei 1 000 darbuotojų. Šie organai turi būti informuojami ir konsultuojami apie tarpvalstybinius sprendimus, turinčius poveikį darbo sąlygoms, užimtumui ar įmonės struktūrai.

Tai – viena iš svarbiausių priemonių, leidžiančių užtikrinti, kad darbuotojai būtų išklaušyti ne tik savo šalyje, bet ir platesniame – Europos mastu. Tokios tarybos stiprina kolektyvinį darbuotojų balsą ir padeda jiems laiku reaguoti į strateginius įmonių pokyčius, tokius kaip pertvarkymai, uždarymai ar restruktūrizacijos. Jos taip pat suteikia galimybę dalintis gerąja patirtimi tarp skirtingų šalių padalinių, skatindamas sąžiningesnius ir tvaresnius sprendimus.

Šiuo metu veikia apie 1 000 tokių tarybų, atstovaujančių daugiau nei 16 mln. darbuotojų visoje Europoje – ir jų vaidmuo tampa vis svarbesnis didėjant ekonominiam neapibrėžtumui bei įmonių veiklos globalizacijai.

Kodėl reikėjo naujos direktyvos?

Dar 2018 m. Europos Komisijos atliktas vertinimas atskleidė, kad dabartinė tvarka dažnai neveikia taip, kaip turėtų. Darbuotojai dažnai buvo informuojami pavėluotai arba formaliai, o jų atstovams trūko priemonių ir aiškios teisinės apsaugos. Daugelis esamų susitarimų buvo pasirašyti dar iki 1996 m., kai buvo priimta pirmoji direktyva – kai kurios įmonės vis dar naudojasi šiomis „išimtimis“, kurios apriboja EWC steigimo teises.

2023 m. Europos Parlamentas paragino Komisiją imtis veiksmų. Po intensyvių konsultacijų su socialiniais partneriais (darbdavių organizacijomis, profesinėmis sąjungomis, ekspertais ir valstybėmis narėmis), 2024 m. sausį buvo pateiktas oficialus pasiūlymas, o 2025 m. gegužę – pasiektas politinis susitarimas.

Pagrindiniai naujos direktyvos pakeitimai

Darbdaviai turės ne tik informuoti darbuotojų atstovus, bet ir pateikti pagrįstą atsakymą prieš priimdami sprendimus dėl tarpvalstybinių klausimų. Jei informacija laikoma konfidencialia, tai turės būti išsamiai paaiškinta.

mas ten, kur ji iki šiol nebuvo pilnai įgyvendinta.

Aiškesnės sąvokos – daugiau teisinio aiškumo

Anksčiau terminas „tarpvalstybinis klausimas“ dažnai keldavo painiavą tiek darbdaviams, tiek darbuotojų atstovams. Naujoji direktyva ištaiso šią problemą, aiškiai apibrėždama, kad tarpvalstybiniai sprendimai – tai ne tik tie, kurie tiesiogiai paveikia darbuotojus kelyje šalyse, bet ir tie, kurių netiesioginis poveikis ga-

Lyčių lygybė – siekiamybė ir reikalavimas

Darbo tarybose ir specialiose derybinėse grupėse turės būti siekiama ne mažiau kaip 40 proc. kiekvienos lyties atstovų. Jei toks balansas neįmanomas – pavyzdžiui, tam tikrose pramonės šakose dirba daugiau vienos lyties darbuotojų – įmonė privalės paaiškinti, kodėl šio rodiklio nepavyko pasiekti. Šis punktas atspindi bendrą ES siekį mažinti lyčių atotrūkį sprendimų priėmimo lygmenyje ir įtvirtinti moterų lyderystę darbo santykių srityje.

kad baudos bus proporcingos įmonės metinei apyvartai – tai reikšmingas pokytis, lyginant su ankstesniu režimu, kai daugelyje šalių sankcijos buvo simbolinės ir neturėjo atgrasomojo poveikio. Pavyzdžiui, milijardinė įmonė, nesilaikanti EWC reikalavimų, turės susidurti su baudomis, atitinkančiomis jos veiklos mastą. Tai leis užtikrinti, kad taisyklės būtų ne tik deklaruojamos, bet ir vykdomos.

Dar daugiau – naujoji direktyva įpareigoja valstybes nares nustatyti aiškias, veiksmingas, proporcingas ir atgrasancias sankcijų sistemas, kurios būtų taikomos ne tik už darbo tarybų nestebimą, bet ir už pavėluotą informacijos pateikimą, konsultacijų imitavimą ar diskriminaciją darbuotojų atstovų atžvilgiu. Tai reiškia, kad darbdaviai nebegalės išsisukti formaliais pasiteisinimais – bet koks piktnaudžiavimas ar pareigų nevykdymas gali būti griežtai įvertintas.

Be to, direktyvoje numatoma, kad darbuotojų atstovai ir profesinės sąjungos galės inicijuoti procedūras tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu – įskaitant kolektyvinius ieškinius. Tokiu būdu užtikrinama ne tik teorinė galimybė ginti savo teises, bet ir realus mechanizmas, padedantis tai padaryti.

Šis požiūris siunčia aiškią žinią – Europos Sąjunga netoleruos darbdavių abejingumo socialiniam dialogui. Taisyklės turi būti įgyvendinamos, o ne apeinamos, o darbuotojų teisės – ginamos su tokia pat atsakomybe, kaip ir verslo interesai.

Kaip ir kada įsigalios naujos taisyklės?

Po formalaus priėmimo, direktyva bus paskelbta Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje. Nuo to momento: Valstybės narės turės dvejus metus, kad perkeltų ją į nacionalinę teisę, po to dar vieneri metai skiriamą pereinamąjį laikotarpį, kol taisyklės taps privalomos visiems. Šiuo laikotarpiu esami darbo tarybų susitarimai galės būti peržiūrėti ir pritaikomi pagal naujus standartus.

Europa – ne tik rinka, bet ir bendruomenė

Ši direktyva yra daugiau nei tik teisinis dokumentas – tai žinia, kad Europa lieka ištikiama savo socialiniam modeliui, kuriame svarbus ne tik verslo pelnas, bet ir darbuotojų balsas bei orumas. „Demokratija turi egzistuoti ne tik parlamente, bet ir darbo vietoje,“ – pabrėžia Europos profesinių sąjungų konfederacijos atstovas. – „Ši direktyva sugrąžina darbuotojams balsą priimančius sprendimus, kurie keičia jų gyvenimus.“

Daugiau informacijos skaitykite: <https://ec.europa.eu/communication/presscorner/home/en>

Nuotrauka <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/photo/P-067195~2F00-01>

Daugiau teisių darbuotojams – tai istorinis proveržis

Vienas iš svarbiausių direktyvos pokyčių – senųjų išimčių panaikinimas, kurios iki šiol leido kai kurioms tarptautinėms įmonėms išvengti Europos darbo tarybų steigimo pareigos. Nuo šiol šios išimtys nebegalios, o tai reiškia, kad daugiau nei 5,4 milijono darbuotojų 320 tarptautinių bendrovių visoje Europoje įgis teisę įkurti darbo tarybas ir dalyvauti sprendimų priėmimo. Tai ypač aktualu tiems darbuotojams, kurie dirba įmonėse, pasirašiusiose susitarimus iki 1996 metų – iki pirmosios direktyvos įsigaliojimo. Daugeliu atvejų tokie susitarimai buvo sudaryti esant minimaliam darbuotojų įsitraukimui, be aiškių teisių gynbos mechanizmų. Naujoji direktyva iš esmės panaikina šią „istorinę nelygybę“ ir užtikrina, kad visų darbuotojų balsas būtų vertinamas vienodai – nepaisant to, kada ir kokiomis aplinkybėmis įmonė pradėjo savo veiklą ES. Šis pokytis siunčia aiškų signalą – socialinis dialogas turi būti vienodas visiems, be išimčių. Tai – lyg demokratijos atkūri-

li turėti įtakos kitų šalių darbo jėgai. Pavyzdžiui, jei gamybos padalinys uždarytas vienoje valstybėje, tačiau žaliavų tiekimo grandinė iš kitos šalies nutrūksta – tai jau laikoma tarpvalstybiniu klausimu. Ši nuostata padės išvengti interpretavimo spragų ir užtikrins, kad konsultacijos būtų vykdomos laiku bei visapusiškai.

Reikalingi ištekliai darbo tarybų veiklai

Naujasis reglamentavimas įpareigoja įmones skirti konkrečius finansinius ir materialinius išteklius darbo taryboms. Tai apima: biudžetą kelionėms ir susitikimams, ekspertų samdymą, mokymus darbo teisės, tarptautinių procesų ar ekonominių sprendimų srityse, technines priemones, kurios reikalingos efektyviai informacijos apsiėtimui.

Iki šiol daug darbo tarybų veikė „geros valios“ pagrindu, neturėdamos jokių priemonių savo pareigoms tinkamai vykdyti. Dabar jų kompetencijos bus ne tik pripažintos, bet ir finansuojamos, taip sukuriant sąlygas veiksmingam dalyvavimui.

Lyčių pusiausvyra nėra vien simbolinis gestas – tyrimai rodo, kad įvairesnės ir lyčių požiūriu subalansuotos grupės priima labiau apgalvotus, darbuotojų poreikius atitinkančius sprendimus. Be to, šis reikalavimas prisideda prie ilgalaikio tikslo – naikinti struktūrines kliūtis, kurios iki šiol riboja moterų dalyvavimą profesinėje ir institucinėje atstovystėje.

Teisės gynba ir reali prieiga prie teisingumo

Darbo tarybos ir jų nariai turės aiškiai teisę kreiptis į teismą ar administracines institucijas, jei jų teisės pažeidžiamos. Ypač svarbu, kad ši prieiga būtų nepriklausoma nuo finansinių galimybių – todėl valstybės narės privalės užtikrinti teisinę pagalbą, o kai kuriais atvejais išlaidas padengs darbdaviai. Tai reiškia, kad darbuotojų balsas nebus nutildytas vien todėl, kad jie neturi lėšų kovoti už savo teises.

Sankcijos – tikros, o ne simbolinės

Įmonės, pažeidžiančios naująją direktyvą, susidurs su realiomis pasekmėmis. Numatyta,

Vyriausybė suteikė septynis nacionalinio mecenato vardus

Vyriausybė nutarė suteikti nacionalinio mecenato vardus septyniems asmenims ar įmonėms, o kultūros ministro sudaryta Mecenavimo taryba taip pat pateikė siūlymus dėl naujų savivaldybių bei bendruomenių mecenatų vardų suteikimo.

Vyriausybės sprendimu nacionalinio mecenato vardai suteikti Angelei ir Sigitui Kazlauskams (po mirties) už daugiau nei 3,1 mln. eurų paramą Vilniaus universiteto fondui, Rolandui Valiūnui už per 1,4 mln. eurų paramą viešajai įstaigai „Lietuvos meno pažinimo centras TARTLE“, Mantvydui Juozapavičiui (po mirties) už 1,3 mln. eurų paramą Vilniaus universiteto fondui. Nacionaliniais mecenatais taip pat tapo UAB „Agrokoncernas“, skyrusi daugiau nei 1,1 mln. eurų labdaros ir paramos fondui „Švieskime vaikus“, UAB „Agrokoncerno grūdai“, parėmusi VšĮ „Naisių vasaros teatras“ per 1,1 mln. eurų suma, prof. Eugenijus Arvydas Janulaitis (UAB „J investicijos“), skyręs beveik 1,1 mln. eurų paramą Ateities biomedicinos fondui, ir Vaidas Barakauskas (UAB „Ilzenbergo dvaras“ bei UAB „Indeco: Investment and Development“), parėmęs Onušio šv. Mykolo arkangelo bažnyčios atnaujinimą 1 mln. eurų.

Pagal Mecenavimo įstatymo nuostatas, projektą pripažįsta mecenuojamuoju, nacionalinio mecenato vardą suteikia ir sprendimus dėl nacionalinio mecenato vardo panaikinimo kultūros ministro teikimu priima Vyriausybė, įvertinusi Mecenavimo tarybos siūlymą.

„Šie pavyzdžiai rodo, kad mecenatystės idėja Lietuvoje stiprėja, o augantis mecenatų, pasirenusių reikšmingai prisidėti prie visuomenės svarbių sričių, skaičius rodo brandesnę ir atsakingesnę požiūrį į mūsų visų aplinką – kultūrą, meną, mokslą, socialinę gerovę ir saugumą. Kiekvienas toks paramos gestas yra ne tik finansinis indėlis, bet ir neįkainojamas pavyzdys, įkvėpiantis dailintis ir kurti stipresnę, labiau susitelkusių visuomenę. Nuoširdžiai dėkoju Mecenavimo tarybai už darbą, o visiems mecenatams – už jų dosnumą ir atsakingą požiūrį į Lietuvos ateitį“, – sako kultūros ministras Šarūnas Birutis.

Savivaldybės mecenatų kategorijoje Pakruojo rajono savivaldybės mecenato vardas suteiktas bendrovei AB „Dolomitas“ už daugiau nei 211 tūkst. eurų paramą mecenuojamajam projektui – Pakruojo rajono savivaldybės administracijos skirta parama visuomenei naudingiems tikslams. Mecenavimo taryba taip pat pateikė siūlymą Šiaulių rajono savivaldybės tarybai suteikti savivaldybės mecenato vardą ŽŪB „Draugas“ už daugiau nei 318 tūkst. eurų paramą VšĮ „Naisių vasaros teatras“. Dėl šio vardo suteikimo bus sprendžiama liepos mėnesį.

Taip pat jau patvirtinti aštuoni nauji bendruomenės mecenatai. Kultūros ministerija suteikė kultūros ir meno srities bendruomenių mecenatų vardus: UAB „Baltisches Haus“ – už 50 tūkst. eurų, prof. Vladui Algirdui Bumeliui (Northway įmonių grupė) – už per 57 tūkst. eurų ir Žilvinui Meceliui („IGE Investments Limited“) – už 50 tūkst. eurų paramą viešajai įstaigai „MO muziejus“, taip pat UAB „Populus Invest“ – už daugiau nei 142 tūkst. eurų paramą Viešpaties Jėzaus koplytėlės atsta-

tymui. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija suteikė švietimo srities bendruomenių mecenatų vardus Šiaulių prekybos, pramonės ir amatų rūmams (50 tūkst. eurų), Arnei Jurskiui, UAB „Arimex“ įkūrėjui ir direktoriui (100 tūkst. eurų) bei Eglei ir Romualdai Danieliams (UAB „HFL Holding“) už paramą (150 tūkst. eurų) Vilniaus universiteto fondui. Krašto apsaugos ministerija suteikė bendruomenių mecenatų vardus pilietinės visuomenės stiprinimo srityje Arvidui Neniškiui ir Ramutei Neniškienei, skyrusiems per 104 tūkst. eurų paramą viešajai įstaigai „Mėlyna ir geltona“.

Mecenavimo taryba taip pat pateikė siūlymą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai suteikti bendruomenės mecenatų vardus visuomenės gerovės srityje penkiems paramos teikėjams, skyrusiems po 50 tūkst. eurų M. Čiuželio paramos ir labdaros fondui: UAB „Arijus“, UAB „Veikmė“, AB „Vilniaus Sigma“, Aurelijui Rusteikai bei Regimantui ir Rasai Buožiams. Dėl šių vardų suteikimo laukiama ministerijos sprendimo.

Pagal Mecenavimo įstatymo nuostatas nacionalinio mecenato vardas skiriamas tam, kas per metus mecenuojamam projektui suteikė paramos už ne mažiau kaip 1 mln. eurų. Savivaldybės mecenato vardas skiriamas tam, kas skyrė ne mažiau kaip 150 tūkst. eurų, jei savivaldybėje gyvena iki 25 tūkst. gyventojų, o didesnė savivaldybė ar savivaldybė, kurios teritorijoje yra kurorto statusą turinti gyvenamoji vietovė, – daugiau kaip 250 tūkst. eurų. Bendruomenės mecenato vardas suteikiamas fiziniui ar juridiniam asmeniui, kurio bendra paramos suma mecenuojamam projektui per vienus metus yra ne mažesnė kaip 50 tūkst. eurų.

Mecenatų vardai įrašomi į Mecenatų knygą, kuri pildoma ir saugoma Nacionaliniame muziejuje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose. Kultūros ministerija diegia tradiciją kasmet Mecenatystės dienos proga pagerbti nacionalinius, savivaldybės ir bendruomenės mecenatus bendrame renginyje.

Kultūros ministerija

Kultūros ir Krašto apsaugos ministerijos stiprina bendradarbiavimą atsparumo dezinformacijai srityje

Kultūros ir Krašto apsaugos ministerijos susitarė koordinuoti veiksmus, stiprinant visuomenės informacinį atsparumą ir pilietinę savimonę. Šiandien vykusio ministrų Šarūno Biručio ir Dovilės Šakalienės susitikimo metu sutarta, kad šių institucijų bendradarbiavimas yra būtinas atsižvelgiant į grėsmes bei stiprinant visuomenės atsparumą dezinformacijai.

Sutarta parengti bendrą komunikacijos strategiją. Strategijos įgyvendinimas apims koordinuotą informacinę veiklą, pozityvios ir vienijančios žinutės kūrimą, pilietiškumo ugdymo stiprinimą ir medijų raštingumo integravimą į švietimo programas ir kitas veiklas.

„Šiandien, kai karai vis dažniau prasideda ne tik prie valstybės sienų, o ir piliečių sąmonėje – per dezinformacijos kampanijas, melagienas ir propagandą, informacinis atsparumas tampa labai svarbia saugumo dalimi. Todėl valstybės pareiga yra ne tik saugoti fizinę teritoriją, bet ir ginti informacinę erdvę visomis būtinomis priemonėmis. Mūsų visuomenės gebėjimas kritiškai vertinti informaciją, atpažinti manipuliacijas, atsispirti psichologinėms ir informacinėms

atakoms, tai gynybiniai įgūdžiai, kuriuos turime ugdyti kryptingai“, – pabrėžė krašto apsaugos ministrė Dovilė Šakalienė.

Kultūros ministras Šarūnas Birutis pridūrė: „Kultūra formuoja tapatybę, o informacinė aplinka tą tapatybę stiprina arba silpnina. Sutelkę pajėgas, galime reikšmingai prisidėti prie visuomenės informacinio imuniteto stiprinimo.“

Kultūros ministerija pasiūlė į pilietiškumo ir gynybos įgūdžių ugdymo programas įtraukti privalomą medijų raštingumo modulį, skirtą kritiniam mąstymui lavinti bei dezinformacijai atpažinti. Šis modulis būtų pritaikytas įvairioms Krašto apsaugos ministerijos tikslinėms grupėms – nuo moksleivių iki karių ir rezervistų. Taip pat buvo aptartas strateginės komunikacijos koordinavimo poreikis bei vieningos

informacinės politikos svarba.

Be informacinio atsparumo, susitikime aptartos ir kultūros paveldo apsaugos temos. Sutarta bendradarbiauti rengiant kultūros paveldo objektų apsaugos ir evakavimo algoritmus, organizuojant bendras kariuomenės ir kultūros įstaigų pratybas bei šviečiant karius apie Lietuvos istoriją ir paveldą.

Abi ministerijos pabrėžė būtinybę užtikrinti tęstinumą, susitikimai vyks reguliariai, o konkrečioms temoms bus suburti jungtiniai ekspertų formatai. Taip bus užtikrinta nuosekli pažanga tiek informacinio, tiek kultūrinio atsparumo srityse.

Daugiau skaitykite : <https://lrkm.lrv.lt/lt/naujienos/kulturos-ir-krasto-apsaugos-ministerijos-stiprina-bendradarbiavima-atsparumo-dezinformacijai-srityje/>

Traukiniui esame lėti kaip sraigė: LTG grupė ragino pervažose elgtis atsakingai

Šiandien pavojausiosiose šalies geležinkelio pervažose ir perėjose įvyko LTG grupės ir Lietuvos policijos organizuojama prevencinė saugaus eismo akcija, kurios metu visuomenė raginta prisiminti pagrindines saugaus elgesio geležinkelyje taisykles bei atkreipti dėmesį į galimus pavojus.

Nors geležinkelio pervažose diegiamos techninės saugos priemonės ir vykdomos nuolatinės prevencinės akcijos, vis dar stebimas pažeidimų skaičius. Gyventojai kasdien rizikuoja kirsdami bėgius tiek transporto priemonėmis, tiek pėsčiomis, nepaisydami šviesoforų signalų ar užtvary.

Specialistai pabrėžia – pažeidimų skaičius nebūtinai reiškia blogėjančius visuomenės įpročius. Dalis jų fiksuojama dėl vis plačiau naudojamų automatinio stebėjimo sistemų, kurios leidžia tiksliau ir dažniau nustatyti pažeidėjus.

Be techninės modernizacijos, LTG taip pat vykdo informacines kampanijas, tarp kurių – „Saugūs bėgiai“ ir nauja saugaus herojė – sraigė, primenanti, kad greitai judančiam traukiniui žmogaus greitis atrodo kaip sraigės.

Pareigūnų reidas pervažose

Šiandien policijos pareigūnai ir LTG saugos specialistai applanke 23 geležinkelio pervažas bei perėjas visoje Lietuvoje.

„Prasidėjus vasaros atostogų sezonui intensyvėja kelių eismas – daugėja nesaugaus elgesio geležinkelyje atvejų: nesilaikoma saugaus atstumo nuo bėgių, jie kertami neleistinoje ar pavojingoje vietoje. Todėl visiems, kertantiems geležinkelį norime priminti, kaip saugiai elgtis pervažose“, – sako LTG grupės Saugos vadovas Martynas Čekanauskas.

Pasak Policijos departamento Viešosios tvarkos biuro viršininko Vytauto Grašio, tarp dažniausiai pasitaikančių pažeidimų – važiavimas per pervažas, kai jau įjungti draudžiamieji šviesoforo signalai ar užtvary pradeda leistis.

„Taip pat dažnai ignoruojami garsiniai signalai, kai kuriais atvejais – važiuojama per pervažas, kuriose blogas matomumas, neįsitikinusi, ar tai saugu. Pėstieji taip pat neretai kerta bėgius neleistinose vietose, perlipdami per užtvarys ar eidami trumpesniu keliu“, – teigia V. Grašys.

Pažeidėjus „gaudo“ vaizdo kameros

Administracinių nusižengimų registro duomenimis, 2023 m. pradėtos 209 teisenos pagal Administracinių nusižengimų kodekso 421 straipsnį. 2024 m. šis skaičius išaugo iki 659, o 2025 m. iki birželio jau pradėtos 625 teisenos.

V. Grašio teigimu, šie skaičiai nebūtinai rodo visuomenės elgesio blogėjimą.

„Pažeidimų skaičiaus augimą pirmiausia lemia išplėtos techninės galimybės. LTG aktyviai diegia vaizdo stebėjimo sistemas prie pervažų, o užfiksuoti pažeidimai automatiškai perduodami policijai. Tai leidžia efektyviau reaguoti į pažeidimus, bet kartu

ir padidina jų fiksavimo skaičių“, – pastebi V. Grašys.

Nepaisant techninių bei prevencinių priemonių intensyvumo, statistškai pažeidimų mažėjimo kol kas nefiksuojama. Tačiau, kaip pabrėžia pareigūnai, ilgalaikėje perspektyvoje tikimasi, kad švietimas ir nuosekli kontrolė padės keisti elgesio įpročius.

Policija kartu su LTG vykdo įvairias prevencines priemones: gyventojams teikiama informacija apie galimas tragiškas pažeidimų pasekmes, lankomasi mokyklose, kur vaikams ir jaunimui rengiamos edukacijos ar paskaitos apie saugų elgesį prie geležinkelio. Už pažeidimus taikomos ir administracinės nuobaudos.

Kasdien pervažose fiksuojama po kelis pažeidimus

Lietuvoje per metus vidutiniškai užfiksuojama apie 2000, arba kasdien vidutiniškai po 5 važiavimo per geležinkelio pervažas taisyklių pažeidimus. Taisyklių pažeidimai ne tik užtraukia bau-

das, atima teisė vairuoti keliems mėnesiams, bet ir gali atimti brangiausią, ką turi žmogus – gyvybę ar sužalotą sveikatą.

Geležinkelių sauga Europos Sąjungoje per pastarąjį dešimtmetį smarkiai pagerėjo. Nors didelio masto avarių ir jose žuvusių žmonių skaičius pastebimai sumažėjo, vis tik nelaimingų įvykių statistika geležinkeliuose išlieka grėsminga. Visose ES šalyse, tarp jų – ir Lietuvoje, daugiausia nelaimių ir mirčių geležinkeliuose įvyksta dėl pėsčiųjų ar vairuotojų neatsargumo kertant bėgius neleistinose vietose bei pervažose.

Naujausiais „Eurostat“ duomenimis, 2023 m. ES įvyko 1 567 didelės geležinkelių avarijos, per kurias žuvo 841 žmogus ir 569 buvo sunkiai sužeisti. LTG duomenimis, pernai Lietuvoje įvyko 14 eismo įvykių geležinkelyje, kai traukiniai susidūrė su transporto priemonėmis bei pėsčiais. Jų metu žuvo 6 žmonės ir 1 buvo sužeistas.

Daugiau informacijos apie saugų geležinkelyje: www.saugusbeigia.lt

Pirmininkės von der Leyen ir Vyriausiojo įgaliotinio / Pirmininko pavaduotojo Kallas pareiškimas dėl 18-ojo

Leiskite pradėti keliais žodžiais apie tragiškus įvykius Grace.

Ši rytą mane sukrėtė žinia. Nekaltų vaikų žūtis – tai pats baisiausias dalykas, galintis ištikti šeimą ar bendruomenę. Šiandien mano mintys yra su žuvusiųjų šeimomis, sužeistaisiais, jų draugais ir artimaisiais. Mokyklos – tai vilties, ateities ir jaunystės simboliai. Nepakeliama, kai jos tampa smurto ir mirties vieta. Šiandien gedžiu kartu su Austrija. Taip pat dėkoju pagalbos tarnyboms ir visiems, kurie padeda šiuo sunkiu metu.

Dabar pereikime prie sankcijų temos

Mes norime taikos Ukrainai. Nepaisant savaitžių diplomatinių pastangų, nepaisant prezidento Zelenskio siūlymo dėl besąlygiškos paliaubų sutarties, Rusija ir toliau Ukrainai neša mirtį ir griovimą. Rusijos tikslas – ne taika, o jėgos primetimas. Todėl mes stipriname spaudimą Rusijai. Nes jėga – tai vienintelė kalba, kurią Rusija supranta.

Rusijos ekonomika smarkiai paveikta sankcijų. 210 mlrd. eurų Rusijos centrinio banko atsargų yra išaldyta. Rusijos pajamos iš naftos ir dujų sumažėjo beveik 80 proc., palyginti su laikotarpiu iki karo. Biudžeto deficitas auga milžinišku tempu. Palūkanų normos – itin aukštos. Infliacija viršija 10 proc. Technologijų ir svarbių prekių importo kaina

yra šešis kartus didesnė nei iki karo ir lyginant su pasauliniu vidurkiu. Trumpai tariant, Rusijos ekonomika tapo karo ekonomika, aukojančia ateities perspektyvas.

Mūsų žinia labai aiški: šis karas turi baigtis. Reikia tikrų paliaubų, o Rusija turi sėsti prie derybų stalo su rimtu pasiūlymu. Kadangi iki šiol ji nerodo jokio noro siekti taikos, mes dar labiau stipriname spaudimą, įskaitant naują, griežtą sankcijų paketą.

Todėl dabar siūlome 18-ąją sankcijų paketą, kuris skaudžiai smogs Rusijai. Juo taikomės į du – energetikos ir bankų – sektorius. Plėšime eksporto draudimus ir kontrolę, taip pat stiprinsime priemones prieš sankcijų apeidinėjimą.

Pirma – energetika

Pirmą kartą siūlome sandorių draudimą dėl „Nord Stream 1“ ir „Nord Stream 2“. Tai reiškia, kad joks ES subjektas negalės tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti jokių sandorių, susijusių su „Nord Stream“ dujotiekiais. Kelio atgal – nėra.

Taip pat siūlome sumažinti naftos kainų lubas nuo 60 iki 45 dolerių už barelį. Nuo 2023 m., kai buvo įvestos šios lubos, naftos kainos sumažėjo ir šiuo metu yra arti nustatyto lygio. Sumažindami ribą, prisitaikome prie pasikeitusių rinkos sąlygų ir atkuriamo priemonės veiksmingumą.

Naftos eksportas vis dar su-

daro trečdalį Rusijos valstybės pajamų. Ši pajamų šaltinį turime sumažinti. Naftos kainų lubos – tai G7 koalicijos priemonė. Apie bendrus veiksmus diskutuosime G7 viršūnių susitikime Kanadoje.

Be to, siekiant geriau įgyvendinti šią priemonę, prie jau esamo 342 laivų sąrašo šiandien pridėdame dar 77 laivus iš Rusijos „šešėlinio laivyno“, naudojamus sankcijoms apeiti. Įtraukę šiuos laivus į sąrašą, smarkiai apribojame Rusijos galimybes eksportuoti naftą „per užpakalines duris“.

Galiausiai įvedame draudimą importuoti rafinuotus produktus, pagamintus iš rusiškos naftos, kad ši nafta nepatektų į ES rinką netiesiogiai.

Antra – bankų sektorius

Siūlome apriboti Rusijos bankų galimybes gauti finansavimą ir vykdyti sandorius. Esamą draudimą naudotis SWIFT sistema siūlome paversti visišku sandorių draudimu, kuris būtų taikomas dar 22 Rusijos bankams.

Taip pat siūlome išplėsti šį draudimą ir trečiųjų šalių finansų subjektams, kurie apeidami sankcijas finansuoja prekybą su Rusija. Be to, siūlome įvesti sankcijas Rusijos tiesioginių investicijų fondui, jo dukterinėms įmonėms ir investicijų projektams, taip apribodami kanalus, kuriais finansuojami Rusijos modernizacijos ir pramonės stiprinimo projektai.

Trečia – eksporto draudimai

Siūlome naujus eksporto draudimus, kurių vertė viršija 2,5 mlrd. eurų, kad Rusijai nebūtų prieinamos svarbios technologijos ir pramoninės prekės. Taikomės į mašinas, metalus, plastiką, chemines medžiagas – žaliavas, naudojamą pramonėje. Taip pat apribojame dvigubo naudojimo prekių ir technologijų, kurios naudojamos dronų, raketų ir kitų ginklų gamyboje, eksportą. Norime užtikrinti, kad Rusija negalėtų modernizuoti savo ginklų naudodama Europos technologijas.

Ketvirta – taikymas ir laikymasis.

Stipriname jau galiojančių sandorių draudimų taikymą ir plečiame jų apimtį. Į sankcijų

sąrašą įtraukiame 22 Rusijos ir užsienio įmones, tiesiogiai ar netiesiogiai remiančias Rusijos karinį ir pramoninį kompleksą. Putino gebėjimas tęsti karą labai priklauso nuo trečiųjų šalių paramos. Tie, kas remia Rusijos karą ir jos bandymus užkariauti Ukrainą, prisiima didelę atsakomybę.

Šiuo paketu didiname spaudimą Rusijai. Mūsų tikslas aiškus: dar kartą raginame skelbti visišką, besąlyginę mažiausiai 30 dienų paliaubas. Toks karo veiksmų sustabdymas būtų esminis žingsnis mažinant civilių kančias ir suteiktų erdvės prasmingoms taikos deryboms.

Daugiau informacijos: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_25_1471

Technologijos grįžta namo: kaip du draugai siekia, kad inovacijos neaplenktų senjorų

Kai pagalvojame apie Europos Sąjungą, kyla įvairių asociacijų: neįtikėtina kultūrų sąjunga, kalbų įvairovė, reguliavimo milžinė. Tačiau kalbant apie technologines inovacijas, atrodo, visada atsiliekame nuo amerikiečių ar kinų – jie turi didžiąsias kompanijas, pažangiausias technologijas. O ką turime mes?

© Maximiliana Team, 2025

Pastaraisiais metais ES išgyvena mažų technologijų įmonių ir startuolių bumą. Tūkstančiai jaunų, kūrybingų žmonių visoje valstybėje narėse kuria savo verslus. Nuo dabar jau gerai žinomų „Bolt“ ar „Vinted“ iki perspektyvių naujų vardų, tokių kaip „Escape“ ar „Dott“ – visoje Europoje kūrybinės idėjos virsta realiais projektais.

Ispanijos Saragošoje du draugai sugebėjo šį norą – kurti prasmingus pokyčius – suderinti su pagalba pažeidžiamiausiems – mūsų seneliams.

Kaip gimė „Maximiliana“

„Maximiliana“ gimė iš visiemis tarptautiniams studentams pažįstamos situacijos. Kai Jorge Terreu išvyko į Lioną su

„Erasmus“ mainais, netrukus suprato, kad bendrauti su savo močiute Maximiliana yra daug sunkiau, nei tikėjosi. Ji negalėjo atsiliepti į skambučius, nemokėjo atsakyti į žinutes, supainiodavo piktogramas ir pasimesdavo tarp pranešimų ekrane. Jorge, studijuodamas programinės įrangos inžineriją, nenuleido rankų – jis ėmė kurti specialų telefoną, kuris taptų ne močiutės galvos skausmu, o pagalbininku.

Taip 2019 m. ir atsirado „Maximiliana“ telefonas – iš išorės paprastas išmanusis, bet viduje – supaprastinta ir naudotojui draugiška sistema. Ekranas įsijungia automatiškai pakėlus telefoną, įeinantys skambučiai gali būti priimami automatiškai,

o paskambinti galima tiesiog paspaudus kontaktą su nuotrauka. Visi nustatymai valdomi per specialią programėlę, įdiegtą vieno iš artimųjų telefone. Močiutei prototipas labai patiko, o netrukus juo susidomėjo ir kiti žmonės.

2020 m., kai COVID pandemija privertė visus užsidaryti namuose, Jorge padovanojo penkis telefonus Saragosos klinikei ligoninei – tai ir buvo lūžis.

Nuo asmeninės patirties iki verslo

Vietos žiniasklaida paviešino istoriją, o netrukus atsirado investuotojas. Jorge ir jo draugas Pedro Malo Perisė, kuris iki tol neoficialiai padėjo kurti prototipą, staiga atsидūrė situacijoje, kur jų asmeninis projektas virto realia įmone. „Tai buvo kaip sniego gniūžtės efektas“, – prisimena Pedro, dabar jau technologijų vadovas (CTO), kalbėdamas su mumis per vaizdo skambutį 2025 m. kovą.

Per ketverius metus „Maxi“, kaip švelniai vadina projektą Pedro, gerokai išaugo – dabar turi beveik 12 tūkst. naudotojų, daugiausia Ispanijoje, taip pat ir kitose ES šalyse bei Lotynų Amerikoje. Įmonė pelnė keletą apdovanojimų, o ispanų aktorė Maria Galiana (žinoma kaip „Ispanijos močiutė“ dėl savo vaidmens seriale Cuéntame) tapo jų Kalėdinės kampanijos veidu.

Ateities planuose – ne tik vartotojų skaičiaus augimas, bet ir plėtra į naujas rinkas. Šiuo metu „Maximiliana“ veikia tik ispanų kalba, tačiau, pasak Pedro, tai greitai pasikeis: „Sistema bus išversta – tai yra mūsų veiksmų plane“.

Sėkmė – su iššūkiais

Tokių kaip jie – tūkstančiai jaunų verslininkų, bandančių įsitvirtinti Europos verslo pasaulyje. 2024 m. Europos technologijų būklės ataskaitoje teigiama, kad Europoje veikia daugiau nei 35 000 startuolių. Vis dėlto iššūkių netrūksta: dauguma jaunų žmonių vis dar sunkiai randa būdų palikti „įprastą kelią“ ir kurti savo.

„Maximiliana“ pradžioje abu jos įkūrėjai dar dirbo visą darbo dieną kitose IT įmonėse. „Tai buvo siaubingas metas, – sako Pedro. – Dirbdavau po 14 valandų per dieną.“ Galiausiai jie apsisprendė mesti darbus ir visą dėmesį skirti savo projektui. „Tėvai vos manęs nesudraskė, kai tai išgirdo“, – juokiasi jis.

Parama iš ES – svarbi, bet ne viskas

Per pastaruosius metus ES pristatė daug iniciatyvų jaunųjų verslininkų palaikymui: „Erasmus“ jauniems verslininkams, Europos jaunųjų verslininkų organizacija, universitetų ir startuolių bendradarbiavimas pagal „Next-Generation EU“ fondą. Būtent su Saragosos universitetu bendradarbiaudama „Maximiliana“ šiuo metu kuria naują produktą – išmaniąją apyrankę su SOS mygtuku, kuri veiks ir už namų ribų, ir turės ilgai veikiančią bateriją.

Vis dėlto Pedro išpėja: „Paramos lėšos neturi būti vienintelė priemonė. Pirmiausia reikia naikinti kliūtis.“ Jo nuomone, ES turėtų supaprastinti administracinius procesus – daugybei smulkių įmonių jie tiesiog per sunkūs. Statistikos duomenimis, kas penktas Europos startuolis žlunga per pirmuo-

sius veiklos metus. „Prisimindamas pirmąsias patirtis su ES reguliavimu – jaučiausi tiesiog sutraiškytas“, – neslepia Pedro.

Žvilgsnis į ateitį

Saragošoje Jorge vis dar reguliariai lanko savo močiutę, kuriai dabar jau 92 metai. Kartu su Pedro jie kasdien eina į biurą susitikti su likusia 10 žmonių komanda ir ieško naujų būdų, kaip padėti vyresnio amžiaus žmonėms.

Artimiausiais metais „Maximiliana“ tikisi ir toliau sujungti tūkstančius šeimų. Ir tokių jaunuolių kaip Jorge ir Pedro Europoje – šimtai. Jie kuria geresnę ateitį jau dabar.

Jei Europa ir toliau kurs palankią aplinką tokioms jaunoms, kūrybingoms iniciatyvoms augti – ar galite įsivaizduoti, kaip gali atrodyti mūsų gyvenimai?

Aš – nekantrauju tai pamatyti.

Jaunieji žurnalistai Europoje – susipažinkite su autore

Ángela Garrido Rivera:

„Baigdama ES konkurencijos teisės magistro studijas, Europos jaunimo portalą matau kaip puikią vietą suderinti savo susidomėjimą ES reikalais ir didžiausią aistrą – pasakojimą.“

Straipsnio bendraautoriai: Efe Yalabikoglu, Guilherme Alexandre Jorge (Lexi), Reyhan Beyza Aydın

Sis straipsnis atspindi tik autorių nuomonę. Europos Komisija ir „Eurodesk“ už jo turinį neatsako.

Daugiau informacijos: https://youth.europa.eu/news/bringing-tech-home-how-two-friends-are-making-sure-innovation-doesnt-skip-generation_en

Nauja Kroatijos technologija padeda tvariai valdyti pakrančių teritorijas

Dėl projekto, finansuoto iš Sanglaudos politikos lėšų, Kroatija dabar gali tiksliau prognozuoti taršos ir klimato kaitos poveikį savo pakrantei bei užtikrinti tvarų šių teritorijų valdymą.

Projektas „Pakrančių savaiminio apsisvalymo vertinimo technologija“ (PSAVT) sukūrė naujoviškus sprendimus pakrančių vandenų kokybės ir jų gebėjimo savaime apsisvalyti matavimui. Technologija pagrįsta okeanografiniais ir atmosferos modeliais bei taršos srautų ir vandens telkinių ir jų pasiskirstymo juose tyrimais.

PSAVT prisidės prie ES pastangų kurti tvarią mėlynąją ekonomiką, apimančią visas su vandenynais, jūromis ir pakrantėmis susijusias pramonės šakas ir sektorius.

Reagavimas į plėtos spaudimą

Dėl ilgos pakrantės linijos ir daugybės salų Kroatijos Adrijos jūros pakrantė patiria didelį vystymosi spaudimą bei reikšmingą klimato kaitos poveikį. Todėl integruotas valdymas ir tvarus planavimas pakrančių teritorijose yra itin svarbus.

Reikia sprendimų, kurie galėtų prognozuoti įvairių rūšių taršos poveikį, kartu atsižvelgiant į numatomą plėtrą ir klimato pokyčius.

Didžioji dalis Kroatijos Adrijos jūros pakrantės taršos atkeliauja paviršiniu ir požeminiu nuotėkiu – tai vanduo, kuris nesusigeria į gruntą, o nuteka į vandens telkinius, taip pat ir upėmis, įtekančiomis į Adriją. Šiame vandenyje esantis maisto medžiagų perteklius skatina eutrofikaciją, t. y. pernelyg intensyvių augalijos ir dumblių augimą, kuris kenkia jūros gyvūnijai ir silpnina vandens savaiminio apsisvalymo gebėjimą.

Be aplinkosauginių padarinių, toks procesas daro vandenį netinkamu maudynėms, poilsiui bei žvejybai ir kitiems ekonominiams užsiėmimams. Ekonominės ir socialinės pasekmės gali būti labai skaudžios.

Remiantis ankstesniais tyrimais

Projektas vyko 2019–2023 m. Jame dalyvavo 19 tyrėjų iš keturių Splito (didžiausio Kroatijos pajūrio miesto) institucijų: Statybos, architektūros ir geodezijos fakulteto, Elektros, mechanikos ir laivų inžinerijos fakulteto, Okeanografijos ir žuvininkystės instituto bei Gamtos mokslų fakulteto.

Projektas rėmėsi ilgalaikiais partnerių tyrimais palei Kroatijos pakrantę ir jos aplinkoje. Šie tyrimai buvo derinami su jūros vandens kokybės matavimo metodais ir valdymo įrankių kūrimu, kurie gali būti naudingi tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje.

Buvo sudarytas pakrančių ir į Adriją įtekančių upių baseinų taršos šaltinių žemėlapis. Prie Jadro upės žiočių, Vranjico įlankoje (Splitas), buvo atlikti matavimai naudojant droną su hiperspektrine kamera ir valtį, aprūpintą jutikliais bei zondais. Vertinta: vandens druskingumas, temperatūra, drumstumas, deguonies kiekis, chlorofilas ir ištirpusi organinė medžiaga.

Remiantis šiais duomenimis, sukurta metodologija pakrančių vandenų savaiminio apsisvalymo gebėjimui nustatyti, leidžianti modeliuoti vandens būklę skirtingose plėtos ir klimato kaitos scenarijuose.

Technologijų plėtra

Kad būtų patvirtinti metodai, buvo sukurta įranga vandens kokybės rodikliams stebėti ir matavimų procesams automatizuoti. Vienas svarbiausių projekto elementų buvo naujų jutiklių ban-

dymai, skirti mikrobiologinių, fizikocheminių ir bakteriologinių parametrų matavimui.

Jutikliai buvo integruoti į plūduriuojančius plūdurus ir testuoti Žrnovnicos hidrotechnikos laboratorijoje, taip pat Žrnovnicos ir Jadro upių žiotyse.

Išigyta nuotoliniu būdu valdoma transporto priemonė, ant kurios galima montuoti papildomus jutiklius ir atlikti papildomus matavimus. Netoli Okeanografijos ir žuvininkystės instituto įrengta aukšto dažnio radarų sistema, skirta matuoti vandens sroves Bračo sąsiauryje ir Kaštelos įlankoje. Tyrėjai buvo apmokyti naudotis radarais srovių stebėjimui.

Trumpuoju laikotarpiu ši technologija taps ekonomišku sprendimu pakrančių vandens kokybės stebėjimui, padarys tokią infrastruktūrą prieinamesnę ir skatins jos platesnį naudojimą. Projekto rezultatai pateikti kompiuterinėje programėlėje ir internetinėje sąsajoje.

Be prognozavimo metodų, PSAVT parengė pakrančių zonų valdymo gaires, kurios padės užtikrinti geresnę vandens kokybę ir prisidės prie geresnės ekonominės bei socialinės raidos.

Prisidedant prie Europos ir pasaulinių tikslų

Projektas reikšmingai prisideda prie pagrindinių Europos ir pasaulio tvarumo tikslų įgyvendinimo. Kalbant apie JT Darnaus vystymosi tikslus (SDGs):

- nebrangūs ir novatoriški pakrančių vandens stebėjimo sprendimai atitinka 9 SDG tikslą, susijusį su atsparios infrastruktūros kūrimu, tvaria industrializacija ir inovacijų skatinimu;

- PSAVT metodologija, prognozuojanti klimato pokyčių poveikį pakrantėms, tiesiogiai siejasi su 11 SDG (darnūs miestai ir gyvenvietės) ir 13 SDG (kova su klimato kaita);

- stebint savaiminio apsisvalymo gebėjimus, projektas skatina tvarų planavimą, taip netiesiogiai prisidedant prie 12 SDG (tvarus vartojimas ir gamyba), ypač remiant tvarų turizmą.

Europos politikos kontekste PSAVT padės vietos ir regionų institucijoms įgyvendinti ES Vandens pagrindų direktyvą, kurios tikslas – sustabdyti vandens telkinių būklės blogėjimą, bei Jūrų strategijos pagrindų direktyvą, kuri saugo jūrų ekosistemas ir biologinę įvairovę.

„Europos Pulso“ informacija

ĮDOMYBĖS APIE KROATIJOS SALAS

Krko miestas, By Arne Mueseler / www.arne-mueseler.com, CC BY-SA 3.0 de, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=106348824>

Krk – „Aukštinė sala“

- Didžiausia sala Kroatijoje, varžosi su Cres dėl šio titulo (abi panašaus dydžio – apie 405 km²).
- Su žemynu sujungta vienu ilgiausių betoninių tiltų Europoje – Krko tiltu, pastatytu 1980 m.
- Čia rasta Baščanska plokštė – vienas seniausių kroatų kalbos rašytinių paminklų (XI a.).
- Krko sala garsėja vynu „Žlahtina“ ir alyvuogių aliejumi.
- Sala turi tarptautinį oro uostą, esantį netoli Omišalj miestelio – retas reiškinys salai!
- Krk dažnai vadinama „Kroatijos civilizacijos lopšiu“ – čia vystėsi glagolitiškas raštas, vienas seniausių slavų abėcėlių.
- Sala buvo senovės romėnų dalis, o vėliau priklausė Bizantijai, Venecijai, Austrijai ir Italijai – tai atsispindi architektūroje.
- Miestelyje Baška stovi XII a. Šv. Lucijos vienuolynas, kuriame rasta garsioji Baščanska plokštė.

Cres – laukinės gamtos rojus

- Tai viena ekologiškiausių salų – labai mažai urbanizuota, puikiai tinkama ekoturizmui. Labai retai apgyvendinta – viena tyliausių salų, puikiai tinkanti tiems, kas ieško ramybės.
- Tai namai vienam rečiausių

paukščių Europoje – grifų (gyvena netoli Beli miestelio). Sala laikoma gamtiniu rezervatu, ypač dėl grifo (Gyps fulvus) – plėšraus, bet nykstančio paukščio, kuris gali išskleisti iki 2,8 m pločio sparnus.

- Creso miestelio senamiesyje gausu gotikinių ir renesansinių rūmų, o šalia yra senovinis uostas, kur vis dar priešvartuojami žvejų laivai.

- Ežeras Vrana – unikalus gėlo vandens ežeras, iš kurio geriamą vandenį gauna visa sala (jo paviršius yra virš jūros lygio, o dugnas – žemiau).

- Cres kartu su Lošinį anksčiau buvo viena sala, kol romėnai iškasė kanalą.

- Salos šiaurėje vis dar galima sutikti laukinių avių (muflonų).

Hvar – saulės sala

- Saulėčiausia sala Kroatijoje – vidutiniškai iki 2 800 saulėtų valandų per metus!

- Hvar miestelis turi seniausią visuomeninį teatrą Europoje, įkurtą 1612 m.

- Sala garsėja levandų laukais – kartais vadinama „Levandų sala“.

- Čia atostogauja garsenybės:

Beyoncé, Tom Cruise, princas Harry – Hvar žinomas kaip „Adrijos St. Tropez“.

- Netoli Hvaro yra Pakleni salos – mažų, žalių salelių archipelagas, populiarius tarp buriuotojų.
- Hvar turėjo savo respubliką ir buvo svarbus Venecijos prekybos centras.

- Viduramžiais sala garsėjo vaistinėmis žolelėmis ir medicinos mokykla – viena seniausių vaistinių veikia nuo 1271 m.

- Miestelis Stari Grad yra vienas seniausių nuolat gyvenamų miestų Europoje (įkurtas 384 m. pr. Kr. graikų kolonistų).

- Hvaras garsėja renesansine architektūra, senamiesčiu ir pakrantės promenada, kurioje gausu prabangių jachtų.

Brač – akmens meistrų sala

- Čia išgautas baltas kalkakmenis, naudotas net Baltuosiuose rūmuose Vašingtone.

- Brač turi aukščiausią kalną tarp Adrijos salų – Vidova Gora (778 m), nuo kurio atsiveria įspūdingas vaizdas į Hvar ir jūrą.

- Garsiausias paplūdimys – Zlatni Rat („Aukštinis kyšulys“) Bol miestelyje, kuris keičia formą, priklausomai nuo vėjo ir srovių.

- Sala garsėja ilga vyno gamybos ir žvejybos tradicijomis, o vietinis patiekalas – vitalac (avių subproduktai ant iešmo) – būdingas tik Bračiui.

- Brač garsėja akmens skulptorių mokykla, veikiančia nuo 1909 m. Puikus vietinio meistriškumo pavyzdys – Supetaro rotušė.

- Salos akmuo buvo naudoja-

mas ne tik Vašingtone – Diokletiano rūmai Splito ir UNESCO saugomas Trogiras taip pat statyti iš Bračo kalkakmenio.

- Salos kultūroje gyva „klapa“ – tradicinė dalmatiniška vyriška daugiabalsė daina.

- Bračo gyventojai žinomi kaip atkaklūs ūkininkai – saloje auginami vynuogynai, alyvmedžiai ir figos net akmenuotame dirvožemyje.

Rab sala – architektūros šedevras ir viduramžių paveldas

- Rab salą, nors mažesnę už Krk ar Brač, puikuoja vienu svarbiausių Kroatijos viduramžių paminklų – Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų katedra.

- Pirmą kartą pastatyta V a., o vėliau rekonstruota IX, XI, XII,

Supetaro uostas CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=310799>

XV ir XVIII a. – tai gyvas istorijos sluoksnių pavyzdys.

- Katedra ilgą laiką buvo blogos būklės, ypač dėl druskos prisotintos drėgmės, ardančios mūrą.

- 1999–2005 m. atlikta išsami restauracija, kurios metu:

- o Buvo atstatyta dvispalvė akmens fasado dalis – sudėtingiausia projekto dalis.

- o Siekiant pakeisti unikalų rožinį brečijos akmenį, teko vėl atidaryti senovinį karjerą Rab saloje.

o Atrasta požeminė zakristija ir senovinis krikščionyb, dabar naudojami lobynui ir parodom.

- o Restauruoti vertingi meno kūriniai ir atskleisti visi architektūriniai laikmečiai.

- Šis projektas pelnė tarptautinį įvertinimą – Europos paveldo diplomą už tyrimų išsamumą, profesionalią restauraciją ir edukacinę pristatymo kokybę.

Korčula – „Mažasis Dubrovnikas“ ir Marko Polo gimtinė

- Korčula sala, esanti pietų Dalmatijoje, dažnai vadinama „Mažuoju Dubrovniku“ dėl savo įspūdingo, gynybinėmis sienomis apjuosto senamiesčio – tai viena geriausių išsilaikiusių viduramžių miestų struktūrų visoje Adrijos jūroje.

- Korčulos miestas pastatytas tarsi žuvies skeletas: centrinė gatvė eina per vidurį, o mažos gatvės šakojasi kaip kauliukai – tai padeda apsaugoti nuo stipraus vėjo ir leidžia gaudyti jūros vėsą.

- Tradiciškai laikoma, kad garsusis keliautojas Markas Polas gimė būtent Korčuloje. Čia yra Marko Polo namas-muziejus, kuris kviečia lankytojus susipažinti su jo gyvenimu ir kelionėmis.

- Sala garsėja „Moreška“ – unikalium kurdų šokių, kuris vaizduoja kovą tarp baltųjų ir juodųjų karių. Tai – vienas autentiškiausių gyvų istorinių pasirodymų Kroatijoje, rodomas tik Korčuloje nuo XV a.

- Korčula taip pat žinoma dėl baltojo vyno „Grk“, kurio vynuogės auga šalia Lumbardos – tai itin retas vyno rūšies pavadinimas, kuris Kroatijoje auga beveik tik čia.

- Kraštovaizdis saloje kalvotas, pilnas senų alyvmedžių, pušynų ir smėlėtų paplūdimių – tai puiki vieta žygiams, dviračių turizmui ir ramiai poilsio kelionei.

„Europos Pulso“ informacija

Leidėjas: Linale s.r.o, redaktorė Lineta Žalaitė, www.europospulsas.lt, info@europospulsas.lt, išeina kas savaitę.

Už visą turinį „Europos pulse“ atsakingi tik autoriai ir jų nuomonės nebūtinai atspindi Europos Sąjungos poziciją. Europos Sąjunga negali būti už jas atsakinga.